

Herolden

Juni 2010

Årgang 14 Nummer 2

*27 skuds kanonsalut for dronningen
På hendes 70-års fødselsdag.
Foto: Klaus Linnert*

Udgivet af:

**Vennekredsen ved
Bornholms Middelaldercenter**

Stangevej 1.

Gudhjem.

Tlf. 56 49 83 19

Mail-adr.: www.bmc-vennekreds.dk

Redaktion:

Ole Boyer Pedersen 56 49 81 41

Bjørn Ørding-Thomsen 56 47 01 12

Ansvarshavende:

Niels Erik Rasmusen 56 49 83 19

Indlæg til Herolden:

herolden@bornholmsmiddelaldercenter.dk

Herolden udkommer 4 gange om året.

Ca. den 1/3, 1/6, 1/9 og 1/12

Deadline er den

15. i måneden
før udgivelsen.

Oplag ca. 350

Indhold

- 3 Nyt fra centret
- 6 Lån af dragter og tilbehør
- 7 Smykkesmeden
- 8 Bornholms Middelalderunivers
- 12 Runestenen blev flyttet
- 14 Lurifax
- 18 Bornholmerdage
- 22 Vennekredsen og lavene
- 23 Ølgilde i køkkenhuset
- 24 Royal salut

*Hvor der ikke er anført navn på fotografen,
er billederne taget af redaktionen.*

Funnikke

Kontor- & Datahuset på Bornholm
Snellemark 45 - 3700 Rønne
Telefon 56 95 12 69 - Telefax 56 95 69 50

Nordea

Dagli' Brugsen

ØSTERLARS

Åbent alle ugens dage Posthus - Benzin - Apotek - Tips - Lotto Tlf.56498005

Nyt fra Centret

Af Niller

Så er sæsonen 2010 gået i gang, - og dermed også startskuddet for en række nye aktiviteter og projekter. Nogle bliver allerede en realitet i 2010, - mens andre endnu befinder sig i planlægningsfasen.

Bornholms Middelalderunivers

Projektet har nu været undervejs i 3 år – og endelig nået til det punkt, hvor de første ansøgninger er sendt af sted. Det vil sige til det punkt, hvor der skal skaffes midler til at realisere de mange ideer og visioner.

Overordnet har Middelalderuniverset følgende overskrifter:

- Udvidelse af det eksisterende middelaldercenter.
- Etablering af et nyt oplevelsescenter: HISTORAMA
- Bornholms Oplevelsesunivers (samarbejde med det øvrige Bornholm)

Styregruppen for Middelalderuniverset er meget fortrøstningsfulde. Der er lavet en 10-årig budgetplan, der er bygget op over en plan, som vi kalder ”Jeopardy-modellen”. Det vil sige, at der i løbet af de 10 år er en række delmål, der skal nås. Hvert delmål er i sig selv en succes – så de penge, der skydes i projektet, vil altid være sikret resultater og succes.

Ideen er, at vi i løbet af de første 5 år sætter en række nye tiltag i gang, som hver især er en succes, - og som hver især er med til at forbedre Middelaldercentrets synlighed, besøgstal og indtje-

ning. Samtidig udvikles Historama, som forventes færdigbygget i 2015. Efter 2015 vil den øgede interesse og indtjening selv kunne finansiere den videre udbygning af det eksisterende middelaldercenter.

En meget kort gengivelse af planen ser således ud:

2010-2015

Udvikling og gennemførelse af nye økonomisk bæredygtige koncepter og forretningsmodeller – samt forankring i det bornholmske samfund.

Projektering og forberedelse af Historama-etableringen.

Mindre udbygninger af det eksisterende middelaldercenter (ca. 30 %). Bl.a. landevejskro og Kulsvierlejr.

2015

Indvielse af Historama

2015-2020

Større udbygning af det eksisterende middelaldercenter (ca. 70%). Bl.a.

- bondegård,
- vindmølleghard,
- kapel-byggeplads,
- håndværkerlandsby og et
- vandmøllehus.

Udvikling og gennemførelse af nye økonomisk bæredygtige events.

Se hele projektbeskrivelsen på Centrets hjemmeside.

Udvikling og gennemførelse af nye økonomisk bæredygtige koncepter og forretningsmodeller.

Fremtidig markedsføring

Alle eksperter peger selvfølgelig på de områder, hvor vi her på Bornholm

er unikke. Og der er faktisk meget, som vi med stolthed kan løfte op i en fælles guldstol: naturen, historien, kunst- og kunsthåndværk og fødevarer er vel det, der først springer i øjnene.

Middelalderuniverset arbejder med forskellige modeller, hvor vi skal blive bedre til at synliggøre disse områder. Først og fremmest skal vi blive bedre til samarbejde og til at sælge hinanden – for kun ved at gøre opmærksom på hinanden, vil det være muligt, at vi alle får et fælles løft opad. Men også forskellige nye events, eksperimenterende befordringsmuligheder og tværgående samarbejdskoncepter vil være med til at sætte et fælles Bornholm på landkortet - og hermed udgøre den tiltrækningskraft, der alene kan være med til, at turisterne vælger Bornholm som deres fremtidige rejsemål.

Fokus på Bornholms middelalder

Vi har selvfølgelig altid haft Bornholms middelalder som vores vigtigste formidlingsområde – men gennem vores arbejde i Middelalderuniverset og herunder samarbejde med den Bornholmske turistbranche - står det nu lysende klart, at vores kunder i stigende grad ønsker os derud, hvor historien stadig ”lever”. Middelaldercentret i Østerlars er selvfølgelig vores altoverskyggende arbejdsplatform – men i fremtiden vil vi mere og mere komme til at betragte hele Bornholm som vores naturlige arbejdsområde og arbejdsplads. Flere events, rundvisninger og happenings vil snart kunne opleves på steder som Hammershus, Lilleborg, Salomons Kapel og rundkirkerne.

Bornholmerdage

Hvorfor nu det? – Jo det er stadig muligt at møde folk på gaden, som rent faktisk aldrig har været på Middelaldercentret – og som knap nok ved, det eksisterer. Vores vigtigste mission, ifølge vores formålsparagraf, er formidling af vores middelalder. Dette er til daglig nok mest målrettet øens mange tilrejsende gæster, - men budskabet er selvfølgelig ligeså vigtigt for herboende bornholmere. Så derfor!

Vi vil gerne have så mange bornholmere som muligt til at føle sig som en del af Bornholms Middelaldercenter – og derfor havde vi i maj måned tilrettelagt to dage med ekstra fokus på Bornholm og øens middelalderhistorie. Der blev leget arkæolog, flyttet med runesten, fortalt gode historier, set på kalkmalerier og meget, meget mere. Det var alt i alt et rigtig fint arrangement, hvor vi også fik afprøvet elementer, som på sigt kommer til at indgå i det kommende Historama. Med en billetpris på 50 kr. (årskort) var invitationen ikke til at tage fejl af.

Gratis rundvisninger

Bornholms Middelaldercenter vil gerne være med til at gøre øens middelalderhistorie mere synlig – og som en reaktion på det, startes der i år op med gratis rundvisninger på henholdsvis Hammershus og Østerlars Rundkirke. Det drejer sig dog kun om højsæsonen. På Hammershus vil der være to daglige rundvisninger, henholdsvis kl. 11 og kl. 14. startende ved Hammershusudstillingen. Ved Østerlars Rundkirke er der daglige opsamlingssture – efter behov. Målet med turene er naturligvis at få fortalt den gode middelalderhistorie – men

også at få skabt lidt større synlighed for Bornholms Middelaldercenter. Vi håber, at det vil blive en rigtig win-win-situation. Mere opsøgende formidling og flere glade turister – og samtidig en øgning af folk, der finder vej til middelaldercentret.

Middelaldermarked 2010

Som tidligere nævnt her i Herolden vil årets marked styrke sit fokus på intimiteten og de bløde værdier. Det eksisterende middelaldercenter vil danne rammen om et mylder af musik, teater, markedsboder, - og sidst men ikke mindst et øget antal af ”prøv selv aktiviteter”. Vi har lyttet til resultaterne af vores spørgeskemaer, - og styrket oplevelsen af middelalderstemning samt udvidet antallet af tilbud, hvor gæsterne selv kan være en del af oplevelsen. Ridderturneringer og store bloddryppende slag med fæle soldater bliver erstattet af mere børnevenlige aktiviteter. Det er vigtigt at bemærke, at dette nye tiltag ikke er en bestræbelse på at spare penge (uændrede budgetter) , - men ene og alene tiltag, der skal være med til at styrke, udvikle og fastholde populariteten af middelaldermarkedet.

Se markedsprogrammet på Centrets hjemmeside.

Ildnætter på Hammershus

I de 15 år, vi har afholdt middelaldermarkeder, har der altid blandt vores middelalderfolk været efterspurgt et aftenarrangement. Da Bornholms turistbranche samtidig efterlyser nye events, som kan tiltrække vores gæsters opmærksomhed, har vi besluttet at imødekomme ønskerne. Dette gøres ved at gennemføre to ”Ildnætter” på Hammershus – henholdsvis d. 20. juli

og den 27. juli – begge dage fra kl. 20.30 – 23.00. For at arrangementet kan blive en succes for både os selv og vores gæster, er det vigtigt, at så mange som muligt fra Vennekredsen møder op – jo flere middelalderfolk, jo bedre stemning!

Det bliver et brag af en oplevelse!

Se markedsprogrammet for ildnatten på Centrets hjemmeside.

Nye projekter

Der er skrevet lidt om årets nye tiltag ovenfor – men Middelalderuniverset er fyldt med mange flere nyskabende aktiviteter, som allerede nu er planlagt for de kommende år. Det vil være for omfattende at beskrive dem alle i denne omgang. Så derfor en kort opremsning af de vigtigste – jeg vil så senere vende tilbage med en uddybning af disse nye tiltag.

Årstal og events:

- 2010 Ildnætter på Hammershus
- 2011 Oplevelsesture på Hammershus / professionelle skuespillere / aftenarrangementer.
- 2012 Bavne-march (oplevelsestur / øen rundt)
- 2013 Sildemarked & koggetræf i Hammerhavnen.
- 2014 Slaget om Lilleborg.

*Med venlig hilsen
Niller*

Lån af middelalderdragter og tilbehør.

Ønsker man at låne dragter og tilbehør, skal man i god tid kontakte:

Helle Pfeiffer: 5696 6090 eller mobil 5154 1507

Noomi Hansen: Mobil: 30556440

Vi aftaler en dag, hvor I kan hente dragter.

Vi er kun på arbejde 1 til 2 dage om ugen.

Centrets øvrige ansatte kan **ikke** låne dragter ud.

Som medlem af Vennekredsen kan man låne dragter gratis!

De skal vaskes inden afleveringen! Hør 40 grader.

Sko skal afvaskes for mudder i hånden og tørres, så vi ikke modtager mugne sko!

Ulden vasker vi selv!

Alt skal afleveres senest inden den 1. november, så vi har tid til at reparere dragter og forsåle sko inden næste sæson.

For ikke-medlemmer af vennekredsen, som ønsker at låne dragter, koster det 350 kr pr dragt.

Vi vasker selv dragterne. Husk at bestille i god tid!

Bornholms Middelaldercentret systue Helle Pfeiffer

Lennart Ipsen
TRANSPORT · VOGNMANDSFORRETNING
Stavsdalvej 44 · DK-3760 Gudhjem · Tel. 56 49 81 01 · Fax 56 49 83 71

Bjarne Kalf Hansen ApS
Åbent mandag-fredag kl. 8.30-17.00
V/aut. El-installatør Thomas Frigaard
Godthåbsvej 45 · 3751 Østermarie
Telefon 5647 0357
Mail: info@bjarno.dk
www.bjarno.dk

Smykkesmeden

Af Helle Pfeiffer

I middelalderen var der mange dygtige guldsmede i Tyskland. De rejste rundt og lavede smykker på bestilling til de gejstlige og adelige. Smykkesmeden har rejst rundt i Danmark sammen med sin mand i mange år. Desværre døde hendes mand sidste år, men hun har fået tilladelse til at føre hans værksted videre i 3 år med lettere guldsmedearbejde.

Hvis hun ikke finder en ny mand, som kan føre værkstedet videre, må hun gå i kloster.

Smykkesmeden arbejder hver onsdag i højsæsonen på stormandsgården. Her kan I smede en trolovelsesring eller flette et armbånd i sølv.

Smykkesmeden udstiller forskellige kopier af middelaldersmykker fundet her på Bornholm og Danmark.

Der er fundet gamle trolovelseringe mange steder i Danmark og som op gennem vikingetiden er ført videre til middelalderen.

Ringspænder/fibula'er er meget brugte smykker til at holde kappen sammen med. Bæltespænder findes i bronze og sølv. Armbåndene er fremstillet af forskellige flet- og kædebindingsteknikker, som man har kendt fra før vikingetiden, og som stadig i dag er anvendte teknikker til smykkefremstilling.

Vi har fundet og finder stadig mange vikingesmykker, fordi vikingerne begravde deres smykker sammen med de afdøde, en hedensk skik. De gemte også deres smykker i lerkrukker i jorden, når de blev angrebet.

Man har kun få fund af middelalderens smykker, og de har tilhørt de gejstlige eller de adelige og kongerne og er gået i arv gennem mange år og er meget velbevarede. Middelalderens smykker var meget kunstfærdige, mange indfattede ædelsten og perler sammen med fine ciselerede guldblade, så smykket ligner blomster. Et af dem, som vi kender, er Dagmarkorset, som er et meget fint cloceinne-arbejde. Cloceinne er tynde guldlameller, som er loddet på en guldblade i små rum, hvorefter der er fyldt emalje i. Frankrig og Tyskland var eksperter på det område. De verdslige smykker er blevet smeltet om, når de var blevet slidt eller ude af mode, så dem kender vi ikke meget til.

Vi samarbejder med Amatørarkæologerne og Bornholms Museum og håber, at de snart finder nogle middelalderfund, vi kan bruge til at lave kopier af.

Foto: Sukey Brown, 2009

Bornholms Middelalder Univers

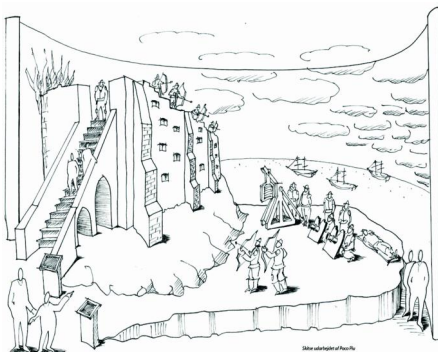
Af Kristian Chris Thumlebæk

Det, jeg beskriver her, er kun en lille del af projektet - meget mere kan ses på vores hjemmeside.

Bornholms

Middelalder Univers

Der lyder skramlen af våben og rustninger. Bavnevagten har netop slået alarm. Kvinder, børn og gamle myldrer ind bag borgens beskyttende mure. Bare angrebet nu ikke bliver lige så brutalt som for to år siden. Om ganske få øjeblikke går det løs. De mærker borgens mure give efter og ryste under de buldrende sten fra angribernes

”Slaget om Lilleborg” er en af de spektakulære oplevelser der kommer til at foregå i det nye Historama.

Slaget og aktiviteterne er baseret på Wii-lignende teknologi, samt filmiske teknikker og virkemidler. Man arbejder med virtuelle våben, som kommunikerer med sensorer, der kan registrere, om hvor henholdsvis sten fra bliderne eller pile træffer. Der kan

deltage op til 20 personer, der er delt op i to hold. Slag vil blive optaget på DVD, så man får en visuel oplevelse med hjem. Det er en af de helt store og spektakulære oplevelser i Historama, som er det bærende element i Bornholms Middelalder Univers, der med sine mere end 4000 m², vil danne rammen om et oplevelsescenter, der ikke før har set dagens lys. Noget helt nyt er under udvikling på Bornholms Middelaldercenter, som efter planen skal se dagens lys i 2016.

Visionen med Bornholms Middelalder Univers er at skabe et ”Fyrtårn” på Bornholm af international standard, - som er baseret på et middelalder tema - den skal være den drivende kraft i udviklingen af Bornholm fra sommerdestination til helårsdestination.

Bornholms Middelaldercenter er den tredje største attraktion på Bornholm. Middelalder temaet er allerede et gennemgående tema og dermed en naturlig del af turismeudviklingen. Bornholms Middelalder Univers skal få de besøgende til at få middelalderen

tæt ind på livet i de dage, de går på opdagelse på øen.

Ideen er at skabe et Middelalder Univers, der bygger på de allerede eksisterende middelalderhistorier og fortidsminder, der findes på øen. Bornholms Middelalder Univers er oplevelsesattraktionen, der er bindeled mellem det eksisterende middelaldercenter og de øvrige middelalderattraktioner på Bornholm herunder Hammershus, rundkirkerne, Lilleborg, Gamleborg og Salomons kapel.

Historama skal være porten, oplevelsescentret, ”middelaldermuseet” og velkomstcentret for middelalderen på Bornholm og dermed udgangspunkt for øens middelalderrelaterede oplevelser.

Bornholms Middelalder Univers bygger på 3 søjler:

Eksisterende Middelaldercenter
(udvidelse)

Historama (nyetablering)

Bornholms Oplevelses Univers
(samarbejde)

Eksisterende

Middelaldercenter

Planen er, at det eksisterende BMC skal udvides for et beløb i størrelsesordenen 65 mio. med mange nye tiltag, her er kun beskrevet et enkelt af de mange nye byggerier.

Et af de vigtigste elementer i udvidelsen af Middelaldercentret er en landevejskro. Kroen bygges som et bulhus med stråtag. Landevejskroen indrettes med en krostue og et moderne køkken, der ikke er tilgængeligt for publikum, men indeholdende alle

lovpligtige faciliteter. De lovpligtige køkken- og personalefaciliteter kan sammenkædes med bageriet via en mindre mellembygning.

I tilknytning til landevejskroen bygges der et bageri. Bageriet indrettes med en større bageovn, tilgængelig for et større publikum, og i tilknytning hertil et større ælterum. I bageriet findes der plads til at komme tæt på bagning af brød m.m. samt få smagsprøver på middelalderens brødsortiment.

Historama

Historama bliver et indendørs oplevelsesunivers for både børn og voksne. Det vil tage fat i fascinationen af fortiden og på en sansemættet måde bringe de besøgende tæt på en fortælling om middelalderen. Her bruges historiske fakta som fundament til også at formidle spændende fiktive historier, baseret på historiske hændelser og vidnesbyrd. Oplevelserne vil være mange og forskellige, og der vil være en vekslen mellem action og fordybelse.

I forbindelse med Historama vil der blive bygget 5 mindre huse alle omgivet af en ringmur. Bygningen indpasses i naturen, og vil fremstå som

en sammensmeltning af bornholmsk bygnings- og middelalderarkitektur.

I Historama vil der være focus på underholdning af de besøgende. En vifte af tematiserede oplevelser vil sørge for, at gæsterne har det sjovt i et inspirerende miljø, bygget op omkring nogle af de mange middelalderfund, der er gjort på Bornholm.

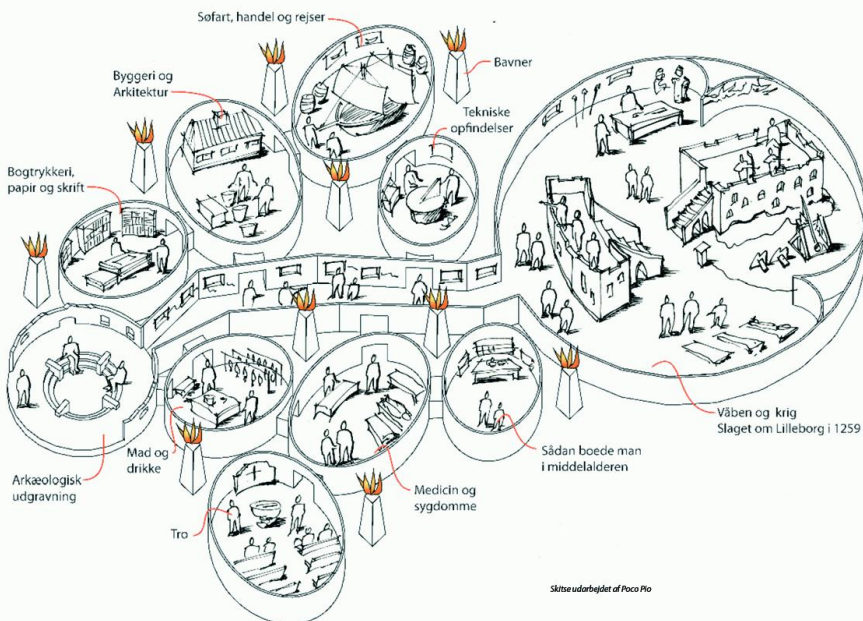
Hele projektet Historama beløber sig til ca. 172 mio.

Bornholms Oplevelses Univers

Visionen er at skabe et stærkt samarbejde i turisterhvervet omkring oplevelser, formidling, ture og events med udgangspunkt i det unikke Bornholm. Professionalisme og kvalitet vil gøre Bornholm kendt som Nordeuropas Oplevelses Univers. Stedet hvor man kan få et væld af oplevelser inden for en radius af bare 20 km.

Udfordringen er at motivere øens mange ildsjæle, til at samarbejde på tværs af fag og emner. Dermed øges kendskabet til hinandens produkter inden for de enkelte universer eller på tværs af samme. Sammen vil man udvikle nye produkter. Tillige udvikles der nye events med stor gennemslagskraft. Alle events tager udgangspunkt i fremtidige samarbejder mellem turismeaktører på Bornholm for senere at blive implementeret i Bornholms Middelalder Univers.

De enkelte events udvikles på en sådan måde, at når Historama står færdig, er grundlaget for den fremtidige drift allerede afprøvet, herved bliver indkøringstiden minimeret mest muligt, og samtidig er der skabt sikkerhed for den fremtidige bæredygtighed.

Skitse udarbejdet af Pocco Pio

Hvad er status

Vi er nu færdige med projektbeskrivelserne, det er jo ikke nogen hemmelighed, at projektet har ændret sig meget i det sidste halve år. Vi har sat hele Hotelprojektet på stand by. Derfor har vi tænkt og udviklet projektet på en anden måde, end det første projektforslag. Vi er nu færdige med projektbeskrivelserne ja næsten helt ned i detaljerne.

Projektet har stor bevågenhed fra andre institutioner som Nationalmuseet, Experimentarium, Rosenborg Slot mv. De bakker alle op om projektet og ser det som fremtidens model for formidling af historie igennem oplevelser og leg.

På Bornholm er vi i gang med at få forankret projektet dvs. samle den nødvendige lokale opbakning, der er en forudsætning for det videre forløb; herunder er vi fødselshjælper til etableringen af oplevelsesklyngen, der i fremtiden bliver omdrejningspunktet for Oplevelses Univers Bornholm.

Den første fond er allerede ansøgt, det er Arbejdsmarkedets Feriefond, fra hvem vi forhåbentlig får et positivt svar i juni måned. Vi fortsætter fondsansøgningerne samtidig med, at vi er i gang med flere EU-projekter; de skal være med til at føre BMU videre, så vi i 2016 har et fantastisk Bornholms Middelalder Univers. Vi vil allerede i år se de første resultater af indsatsen, men mere om det senere.

Frisko Is Depot Bornholm

Finlandsvej 7
3700 Rønne
Tlf. 56447007

Runestenen blev flyttet

Af Bjørn Ørding-Thomsen

Der lå den så! Lige indenfor palisaden og ventede bare på at blive flyttet på plads ovre ved skidtfolkslejren.

Heldigvis var det Bornholmerdag, så der var mange hænder til at tage fat. Selv de mindste ville have fat i rebet!

Chefen hersede og regerede.
- og så gik det deruda'
- støt og **meget** roligt,
og intet tydede på, at det ville være muligt at få stenen på plads på en enkelt dag.

Havde Sisufos været til stede, ville han have rystet deltagende på hovedet og sagt, at han vidste af egen erfaring, at det var hårdt - og håbløst!

Men da trækholdet først kom ud i sol-skinnet (og havde fået lidt erfaring) gik det forrygende.

På et tidspunkt var stenen lige ved at blive løftet af rullerne, så hårdt trak de.

Samarbejdet gik forbilledligt - der blev trukket i rebene og flyttet ruller, så det var en sand fornøjelse (for tilskuerne).

Gad vidst, om det gik lige så let, da stenen blev flyttet til Nylars?.

Ikke engang Centrets nye figur, Lurifaks, kunne bringe uorden i gelederne.

Lurifax

Af Lena Mühlig

Til vores første Bornholmerdag d. 13. maj, kunne man i år for første gang møde Lurifax. Lurifax skal afprøves som en slags logo eller maskot, og han har faktisk været på vej længe. Allerede Lene Halskov har haft en passion for den lille nar, og denne passion har hun givet videre til Niller – og herigenem til os andre. I løbet af vinteren har vi fundet på diverse kælenavne til ham – (nogle af dem vil nok hænge ved lidt endnu) – for til sidst at blive enige om ”Lurifax”.

Forbilledet til Lurifax kommer fra Skt. Hans kirke i Stege på Møn. En flot og stor købstadskirke, som så mange andre i Danmark – men med nogle meget specielle kalkmalerier.

Her har vores nar selskab af en del andre figurer og tegn, der for os i dag virker usammenhængende og i høj grad er uforklarlige.

Narren stammer fra kalkmalerierne i kirkens skib, som er udført i 1494. Rib-

berne og buerne til de store hvælv er dekoreret med ranker af forskellige planter, der varierer meget i form og størrelse. Midt under hver bue er der en stor roset, nogle af dem med indskrift, andre uden. Til den gennemgående dekoration hører desuden nogle skægede hoveder, nogle af dem med høje hatte og spidse huer, der måske kunne minde om pavens tiara og jødehatte, - men det er ikke noget gennemgående træk. – Lige så lidt som den store åbne mund, som dog de fleste af dem har, og som minder om vrængemasker fra andre kirker. Med disse ansigter har malerne allerede bevist deres opfindsomhed og iderigdom, idet de alle er lidt forskellige. Et af dem står oven i købet på hovedet!

Og det bliver bedre endnu. For der er også en del enlige motiver i kirkens skib, som for eksempel, nederst på en af de store gjordbuer, vores nar med sin

sjove hat, spillende på en fløjte eller et horn, og ledsaget af et T-kors for Skt. Antonius og monogrammet IHS for Jesus.

De andre jordbuer har en halv hest med dateringen "Anno Domini 1494", og to andre mænd med mi-parti dragter lignende Lurifax'es. Den ene spiller ligeledes på et horn og er ledsaget af endnu en halv hest, en roset, nogle bmærker, indskriften "pater Nich" (=

fader Niels) og en mindre mand, der holder ham om benet. Den anden holder et spyd med (Jesu?) hjerte i den ene hånd, samtidig med at han støtter sig på en krykke (?), og en snor, som er bundet til hans besynderlige hovedbeklædning, i den anden hånd. Han har også en roset og to enkelte bogstaver med sig.

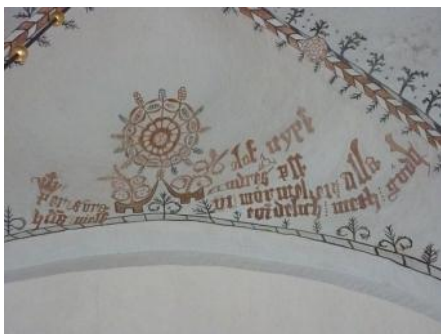
På skibets væg er der endnu en mand med tofarvet dragt. Han er ude på jagt. Med sine tre hunde, som han holder i snor, er han efter en lille ræv og en kanin, der har en vis slægtskab med hundene...

Der er også to par, der holder hinanden i hænderne og har hver en kande imellem sig. Det ene par ser ret fredeligt ud og holder hver et bæger i den frie hånd. Måske et brudepar? Det andet par ser ikke helt så lykkeligt ud. De er forbundet med en snor i halsen, og kanden imellem dem har røde prikker – et symbol for gift? Mandens ene øje og kvindens mund er røde, mandens penis er ligeledes markeret med rødt og bag hans hoved titter et mærkeligt ansigt frem – en ond dæmon? De genstande, de holder i hænderne er tolket på forskellig vis: en kølle (kvinden), fakler, sværd... Kvinden ser ud som om hun modstræbende hales af sted – eller gør hun bare et hop?

På den prominente placering på væggen op mod koret vokser et særligt flot træ op af plantedekorationen – måske er det livets træ. Herover står IHS og M for Jesus og Maria, og et hjerte, der gennembøres af en lanse – endnu et symbol for Jesus, samt årstallet 1494. Forneden galoperer to enhjørninger under indskriften "Johannes, IHS, M,

Anna beder goth for". Der står ikke, hvem de beder for, måske er det hele menigheden eller de kirkeværger, der er nævnt andetsteds i en roset ("Olof Jensen, Hans Ravne, Morten Christofersen, Jep Volsen, Christen Maje. Kirkeværger"), og som har stået for udsmykningen.

På den modsatte side af koret er en roset med et ansigt i midten og to snabel-træske forned. Her står "Per Surra, Hans Nielsen, Olof ieys, andres persen vi morner (sørger) her alle evindelich meth Gudh". Axel Bolvig tolker snabelskoene som et symbol på provokation og protest - måske en parallel til de såkaldte "Bundschuh"-bondeoprør i senmiddelalderens Tyskland?

Endelig kan man, spredt i hele udsmykningen, finde flere navne og bømærker (en slags underskriftlignende symboler, der ofte blev brugt af håndværkere), og flere dyr, tegn og monogrammer.

Som det kan forstås af den ene indskrift, så er det kirkeværgerne, der har stået for udsmykningen, altså nogle af byens fremstående borgere, som sam-

men med præsten og provsten holdt styr på sognekirkens økonomi (tienden). Kalkmalerierne er altså bekostet af kirkens/borgernes egne penge – ikke af en rig adelsmand. Og det er nok også kirkevæggerne, som har planlagt, hvad der skulle males. Det er blevet til en meget folkelig udsmykning, ulig de ellers typiske bibelhistorier og helgenlegender, som vi stadig nemt kan genkende og fortolke. For os virker maleri-

i
ge
ke

erne
Ste-
kir-

uplanlagt og spontant – men kirkevæggerne ville ikke have efterladt den stolte ”signatur”, hvis ikke udsmykningen havde givet rigtig god mening for dem. De må have været dybt tilfredse med værket. Det er fuld af gåder for os – symboler og fortællinger vi ikke kender, men som må have været helt dagligdags for almindelige folk i en lille købstad i Danmark anno 1494.

Tilbage bliver Lurifax. Med raske skridt, spillende en glad melodi på sin fløjte, inviterer han os med til at undersøge den for os gådefulde forestillingsverden, som han er født af.

Litteratur:

Bolvig, Axel: *Kalkmalerier omkring Øresund*, Sesam 2000.

Kaspersen, Søren: *Folkeligt maleri. Stege kirke 1494*, i: *Danske Kalkmalerier. Sengotik 1475-1500*, Nationalmuseet 1991, s. 136-137.

Saxtorph, Niels M.: *Danmarks kalkmalerier*, Politikens Forlag 1986.

Sæsonstartkage 2010

Bornholmerdage

Der var liv på pladsen, da Centret havde inviteret bornholmerne på besøg.

Og mens de lærde stod og undrede sig, havde gæsterne travlt med at lege.....

... og snitte trædolke, hvad der dog ikke stoppede de kommercielle interesser hos de lokale tuskhandlere.

- og det blev **forår!**

Danmarks længste påskemalet

Der var mange tilhørere til kanon- demonstrationen—og derefter kunne man jo spise ... Kanonføde?

Formidling om uldfarvning - og nej! det er ikke Yvones nikåls- suppe - det er farvning med bregnen, mangeløv.

Børnene havde rige muligheder for at prøve runeskrivning, kampudstyr, bueskydning, madlavning eller forarbejdning af nødder.

- og gøglerbørnene mødte op med deres bidrag til underholdningen.

Der var mulighed for at være 'arkæolog for en dag'.

Et ægtepar havde netop købt det nye bornholmerårskort og var meget glade for konceptet:

'Nu kan vi komme på mange små besøg og nyde atmosfæren på Centret'.

Vi kan vist roligt kalde bornholmerdagene for en succes!

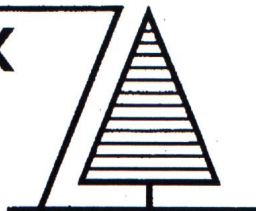

ØSTERLARS SAVVÆRK

Hans-Henrik Kofoed

Stavsdalvej 21 · 3760 Gudhjem · Tlf. 56 49 80 19

Fax. 56 49 80 47

Vennekredsen og lavene

Vennekredsen

Vennekredsen ved Bornholms Middealdercenter er en meget uformel forening af middelalderinteresserede, der har en eller anden tilknytning til Bornholms Middelaldercenter

Som medlem af Vennekredsen får man:

- fri entre til Centret
- fri deltagelse i alle Vennekredsens aktiviteter året rundt
- Herolden tilsendes hvert kvartal
- og ikke mindst: mulighed for at være sammen med en masse herlige mennesker, der også er begejstrede for middelalderen.

Et årskontingent koster:

- Personligt medlemskab 150 kr
- Familiemedlemskab (for familie-medlemmer på samme adresse) 300 kr
- Firmamedlemskab 500 kr

Centret fungerer som sekretariat for Vennekredsen, hvor primært Mie Hjort tager sig af os. Du kan kontakte Mie hver *fredag* på telefon 5649 8319 eller på mail:

mie@bornholmsmiddelaldercenter.dk

Du kan se mere om Vennekredsen på nettet:

www.bmc-vennekreds.dk

Vennekredsens øverste myndighed er *styregruppen*, der er sammensat af repræsentanter fra Centret, lavene og Herolden.

Lavene

I Vennekredsen er der oprettet en række interessegrupper, kaldet *lav*, hvor medlemmerne i fællesskab kan dyrke deres specifikke interesse. Lavene bestemmer selv deres aktiviteter, mødetider og mødested (men det er ofte torsdag aften kl. 19 på Rågelundsgård).

Lavene har en meget dynamisk tilværelse - nogle er meget aktive, andre kan køre på lavt blus i en periode for så enten at blive nedlagt eller genopstå med nye aktiviteter.

Du kan se mere om lavenes aktiviteter på Vennekredsens web-sted, hvor der bl.a. er en kalender over aktiviteter i Vennekredsen.

I sommerperioden, hvor Centret er åbent for besøgende, deltager mange af Vennekredsens medlemmer som frivillige aktører - nogle bemander Centrets aktiviteter (f.eks. buebanen) - andre deltager mere uformelt, f.eks. ved bare at være til stede i middelalderdragt.

I vinterhalvåret har vi travlt med at bringe vores udstyr i orden - f.eks. ved at sy middelalderdragt, lave sko, tasker og bæltter, støbe smykker og meget andet. Alt dette kan ske på Centret, hvor der er kursusweekender den første weekend i hver måned (november til maj), og hvor man kan få praktisk hjælp til sit arbejde.

Herudover er der foredrag og orienteringer - arrangeret af Centret eller lavene.

Vi har faktisk ret travlt om vinteren!

Ølgilde i køkkenhuset

Af Ole Boyer Pedersen

Det er efterhånden blevet en tradition at afholde et møde i Bryggerlavet i køkkenhuset i starten af sæsonen, og ligeledes i år. Der var desværre sket en del aflysninger til de foregående møder, med tab af øl der blev surt og udrikkeligt til følge. Det er stor sorg at de gode råvarer således forspildes og øllet bliver hældt i rendestenen.

Endelig fik vi os bænket en fredag ved spisetid og lavspokalen, der ses på overstående billede, gik rundt med herligt stærkt og velmagende Chilliøl fra Kældermesterens bryggeri i Østerlars. Der drikkes direkte fra pokalen så det er en fordel at drikke først. Så bliver slurkene store og pokalen er endnu

fedtet at man ikke kan finde en ren kant at drikke af.

Det blev en aften med megen sang. Det er almindeligt til møderne at vi afsynger et mindre udvalg af drikkeviser og ikke mindst vores Lavshymne "Vitrum nostrum gloriosum". Det blev en særlig grundig prøve og genprøve og 8 bedre og bedre opførelser af vores slagsang, da der til mødet var en filmfotograf tilstede der skulle optage en stump film til brug på Bryggerlavets egen hjemmeside, der har adressen www.laurentii.dk

Kommer snart på en pc nær dig.

Royal salut

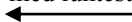
1. Bundstykkerne klargøres
med sortkrudt og en
forpakning af brød

2. Fængkrudtet hældes i
fænghullet →

3. Fængkrudtet antændes
med luntestokken

4. - og endelig går
skuddet →

